

Мовно-літературна освітня галузь

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Діяльнісний підхід: освітній потенціал для самореалізації особистості

Життя в сучасному високотехнологічному світі, де швидко з'являються десятки нових професій і відмирають застарілі, де вимагається насамперед творчість, вміння вчитися впродовж усього життя, висуває перед школою нові завдання нечуваної складності.

Сучасні реформи в системі шкільної освіти потребують таких способів організації та підвищення результативності освітньої діяльності, які сприятимуть невинному розвитку учнів і забезпечать переорієнтацію навчання від уявного набуття знань до справжнього розвитку вмінь.

Зокрема укладачі моделічних навчальних зазначають особистісну орієнтацію їхнього змісту, пропонують чимало екскурсій, демонструвань, проєктних робіт, виконання мініпроєктів, написання есе тощо. Розділами програм передбачено проведення дослідницьких практикумів, домашніх експериментів. Основним надбанням особистості має стати досвід реалізації певної діяльності.

У межах освітнього процесу учні повинні засвоювати знання в дії.

Діяльнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; успішна інтеграція в соціумі та професійна самореалізація.

Світковська Світлана Андріївна, старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», завідувач сектору української мови і літератури, зарубіжної літератури, тренер НУШ

Вергомі Лідія Танасіївна, учитель української мови та літератури вищої категорії, учитель-методист Чорноморського академічного ліцею імені Тараса Шевченка Чорноморської міської ради Одеського району Одеської області, тренер НУШ

Коли людей стануть вчити не тому, що вони повинні думати, а тому, як вони повинні думати, тоді зникнуть дудь-які непорозуміння.

Г. Ліхтенберг

Три основоположні моменти сучасної освіти:

- чого навчати (предметний зміст);
- як навчати (методика викладання, педагогічна технологія);
- навіщо навчати (сенса, застосування знань).

<http://surl.li/crfzu>

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Діяльнісний підхід до навчання - це не сукупність окремих освітніх технологій чи методичних прийомів. Це методологічна основа, на якій створюють різні системи навчання зі своїми конкретними технологіями, прийомами й теоретичними особливостями.

Діяльнісний підхід є альтернативним методу передачі знань та їх пасивного засвоєння, дає змогу досягти освітніх цілей, що втілюють потреби суспільства й держави.

Метою сучасної освіти відповідно до Державного стандарту є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Сьогоднішнє суспільство потребує людей, які вміють творчо і креативно мислити, застосовувати набуті знання в складних, часто нестандартних ситуаціях, швидко розв'язувати проблеми, створювати нове, працювати в команді. Звісно, для формування такої особистості треба використовувати у навчально-виховному процесі інноваційні методи і прийоми навчання,

Тому одним із способів вирішення всіх цих завдань, що стоять перед закладом освіти є саме діяльнісний підхід і ігрові методи навчання, адже саме в дії діти вчаться застосовувати набуті знання на практиці, а дидактичні ігри сприяють досягненню навчальних цілей і підвищенню мотивації до здобуття знань.

Вирішити всі ці завдання допоможе організація навчального процесу через дію, співпрацю, роботу в малих і великих групах, виконання проєктної і дослідницької роботи, проведення спостережень і т.ін.

Розкажи – і я забуду, покажи – і я пізнаю, дай зробити самому – і я зрозумію.

Китайське прислів'я

http://cpet.tc.columbia.edu/uploads/1/8/4/5/18456699/new-sletter-images-for-og-tags-15_orig.png

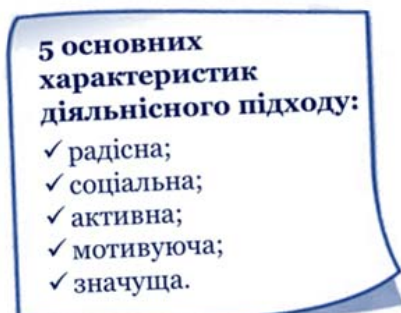
Принципи діяльнісного підходу:

- відкриті запитання й завдання;
- не давати учням/ученицям готових рішень;
- залучати дітей до співпраці;
- віддавати ініціативу дітям;
- пробувати знову і знову;
- радість пізнання.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти

Мовно-літературна освітня галузь

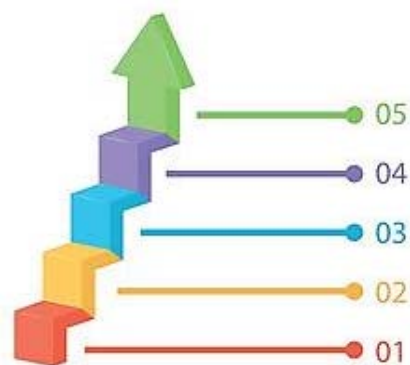
Радісна – розвиток її навчання відбувається тоді, коли дитина відчуває радість і задоволення від процесу. Це зумовлено тим, що коли дитині цікаво і вона є активно включеною в процес.

Соціальна – діяльність відбувається у взаємодії в парах або в командах, у взаємодії з дорослим, коли діти діляться думками одне з одним чи вчителем, обговорюють ідеї, спільно шукають рішення на виклик, домовляються, шукають спільне, підтримують одне одного й разом радіють.

Активна – діяльність передбачає можливість для кожної дитини бути як фізично, так і ментально включеною в процес. Дитина має бути активним учасником процесу, а не пасивним спостерігачем чи слухачем.

Мотивувальна – діяльність надає можливість шукати різні варіанти, починати знову з новими ідеями та припущеннями. Ігровий (діяльнісний) підхід не фокусується на фінальному результаті, а надає перевагу процесу, що є одним із ключових факторів створення мотивації. Якщо дитина знає, що в неї не вимагають однієї правильної відповіді/результату, тоді процес для неї стає мотивувальним.

Значуща – діяльність має бути пов'язаною з досвідом, життям та середовищем дитини. Значущість – це те, що знаходить відгук у дітей і надає розуміння, що те, що вони роблять, допоможе вирішити певний виклик, а також поєднати знання, уміння, бажання й побудувати цілісну картину світу. Значущість – це важливість і актуальність чогось для кожної окремої дитини.

https://pic1.ntimg.cn/pic/20181228/4873369_114135562000_4.jpg

Психологи вважають, що діти, народжені після 2010 року, – це діти покоління Альфа, а це означає:

- це діти, з якими потрібно домовлятися;
- діти, яким необхідно усвідомлювати мету навчання;
- партнерство, співпраця та взаємодія – ключові аспекти відносин з навколишніми;
- чітка система мотивації;
- у сфері технологій вони «як риба у воді»;
- заслужена похвала та заохочення.

<https://cutt.ly/oZ6XZd8>

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Спроможність, здатність робити власний вибір та приймати рішення, щоб впливати на події та світ навколо – це мета навчання взагалі, а здобутий досвід є передумовою успішної реалізації дитини в дорослому житті, оскільки вчить її бути відповідальною за власні рішення та управляти своїм життям.

Реалізація головної мети сучасної освіти – підготувати людину до майбутньої діяльності в суспільстві – неможлива без зосередження зусиль на понятті діяльності.

Суть сучасної освіти розглядають як діяльність, що визначається ступенем розвитку діяльнісних структур особистості й водночас «працює» на розвиток діяльнісних здібностей. В активний ужиток педагогів увійшли поняття «навчальна діяльність», «рефлексія», «мисленнєва діяльність», «мовленнєва діяльність». Сучасні дослідники загальних і специфічних проблем освіти наголошують, що нині немає потреби в нагромадженні в учня/учениці певного обсягу знань, інформації, значно важливіше допомогти йому освоїти види діяльності, володіючи якими, він/вона зможе самостійно добувати необхідну інформацію.

Суть діяльнісного підходу визначають по-різному: як сукупність освітніх технологій чи методичних прийомів, як свого роду філософію, методологічну базу розвивального навчання, як освітню концепцію, що спирається на суб'єкту діяльність учня.

Найбільш відповідним вважаємо розуміння його як спрямування навчально-виховного процесу на оволодіння різними видами діяльності, у процесі якої учні здобувають знання, набувають діяльнісного досвіду, формують навички взаємодії зі світом, суспільством, іншими людьми.

Особливості діяльнісного підходу до навчання

Діяльнісний підхід – спрямування навчально-виховного процесу на оволодіння різними видами діяльності, у процесі якої учні здобувають знання, набувають діяльнісного досвіду, формують навички взаємодії зі світом, суспільством, іншими людьми.

Ключові слова: дія, діяльність, регулятивні дії, логічні дії, загальнонавчальні дії, співдія, загальнонавчальна діяльність, навчальна діяльність, пізнавальна діяльність, мовленнєва діяльність, суб'єктна діяльність, перетворювальна діяльність, самостійна самоосвітня діяльність, провідна діяльність, рефлексія, оцінювання, навчальне завдання та ін.

Мета: навчити учнів бути суб'єктом своєї діяльності (ставити цілі, розв'язувати завдання, відповідати за результат), володіти різними видами діяльності, завдяки яким вони зможуть організувати власний навчальний простір і досягати бажаних результатів.

Виразні процесуальні ознаки:

діалогічна цілісність: особистість учня – особистість учителя; навчати діяльності – це передусім робити її мотивованою, навчати учнів цілевизначення й знаходження шляхів і засобів досягнення цілей, формувати вміння контролювати й оцінювати себе; діяльно-комунікативна активність учнів; проектування індивідуальних досягнень учнів в усіх видах діяльності, чутливих їхньому розвитку.

Мовно-літературна освітня галузь

Учителеві важливо усвідомити, на чому має бути зосереджена увага на уроці, аби він мав дієвий характер.

Навчати діяльності – це передусім робити її мотивованою, навчати учнів цілевизначення й знаходження шляхів і засобів досягнення цілей, формувати вміння контролювати й оцінювати себе.

Якщо вектор діяльнісного підходу спрямований на організацію процесу навчання, то компетентнісний передусім орієнтований на досягнення певних результатів, набуття важливих компетентностей, що формуються в процесі діяльності. Взаємозв'язок їх очевидний: оволодіння компетентностями неможливе без освоєння способів діяльності.

Суть компетентнісного підходу полягає у формуванні не тільки традиційних знань, умінь і навичок, а передусім у визначенні переліку корисних знань і набутті досвіду, готовності й здатності застосування їх у навчальній діяльності й за її межами. Мати добрі й глибокі знання важливо, однак сучасний ринок ставить високі вимоги щодо застосування їх на практиці. Більшість сфер сьогодні надає перевагу не блискучим теоретикам, а практико-орієнтованим фахівцям. На ринку праці користуються попитом «не самі по собі знання, а здатність спеціаліста застосовувати їх на практиці, використовувати певні професійні й соціальні функції».

Особливості компетентнісного підходу до навчання

Компетентнісний підхід – спрямування навчального процесу на формування і розвиток в учнів ключових і предметних компетентностей.

Ключові слова: компетенція, компетентність, здатність, готовність, ключова, предметна компетенція /компетентність, мотиви, мотивація, розвивальне середовище.

Мета: сприяти формуванню в учнів життєво необхідних компетентностей як показника готовності до успішної діяльності в різних сферах життя.

Виразні процесуальні ознаки: суб'єкт-суб'єктне гуманне співробітництво всіх учасників на-вчально-виховного процесу; збагачення діяльнісного компонента; особиста відповідальність учня за якість роботи; методи само-навчання, самовиховання; засто-сування індивідуальних технік; генерування ідей; приймання нестандартних рішень; викори-стання конкретних життєвих ситуацій; проектування; опану-вання техніками кооперативного навчання; диференціювання зав-дань і методів; творче засто-сування знань і вмінь у нових умовах; показники сформованості компетентностей.

<http://surl.li/crpx>

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Рівень освіченості з позицій компетентнісного підходу визначається здатністю розв'язувати проблеми різної складності на основі здобутих знань, володіти способами діяльності, що дають змогу ці знання застосовувати на практиці.

Отже, учень може бути активним, якщо усвідомлює мету навчання, його необхідність, якщо кожна його дія є усвідомленою та зрозумілою.

Палітра методичного інструментарію: ціннісність, наступність та перспективність

У суспільстві відбуваються бурхливі зміни, які змушують реагувати на них адекватно і, отже, активізувати творчий потенціал людини.

Підвищенню ефективності сучасного уроку сприяють модернізація інноваційних напрямків технологічного навчання, ідей позитивного педагогічного досвіду, нетипових засобів навчання.

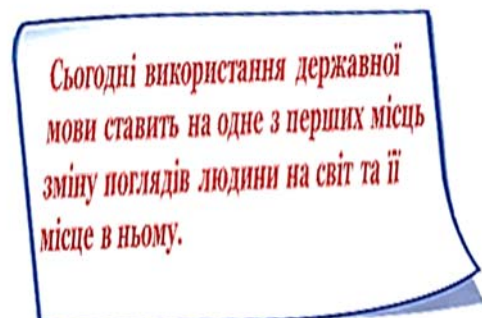
Уроки потрібно будувати таким чином, щоб учні переключалися з одного на інший вид навчальної діяльності й не загубили інтерес та бажання дізнатися більше. Адже «людина освічена та, яка знає, де знайти те, чого вона не знає».

<http://surl.li/criv>

Ефективні технології сучасної освіти:

- *проектні технології*, що забезпечують інтеграцію предметних знань і вмінь і з різних предметів і видів діяльності;
- *ігрові технології*, які формують навички розв'язувати творчі завдання на основі вибору альтернативних варіантів;
- *технології особистісно зорієнтованого, диференційованого навчання*;
- *інтерактивні технології* (ро-бота в групах, парах, метод проектів, «мозковий штурм», «ажурна пилка», «кейс-метод», «акваріум», рольові й ділові ігри, «велике коло», «шкала думок», «асоціативний куш», «мікрофон», дискусія, взаємне навчання тощо);
- *технології проблемного навчання*;
- *технології продуктивного навчання*;
- *онлайн-ресурси*.

Мовно-літературна освітня галузь

Технологія візуалізації навчальної інформації може стати основою нових методик навчання мови. Уміле використання візуалізації в процесі навчання сприяє розвитку самостійності, активності, творчої пізнавальної діяльності учнів, що значною мірою забезпечує підготовку їх до самостійної практичної роботи. Сучасний учень мислить образами. Саме тому на уроках варто візуалізувати матеріал, що допоможе краще засвоїти навчальний матеріал. Один із способів візуалізації текстової інформації, який успішно можна використати в навчальному процесі, – це «хмара слів».

Ключові слова найчастіше – це окремі слова, і важливість кожного ключового слова позначається розміром шрифту або кольором. Таке уявлення зручно для швидкого сприйняття найвідоміших термінів і для розподілу термінів за популярністю щодо один одного. За допомогою хмар слів можна візуалізувати матеріал з теми у більш наочний спосіб. Це сприяє розвитку критичного мислення та зв'язного мовлення учнів, тренує пам'ять.

Кольорова хмара зі слів приковує погляд учня і змушує зосередитися на матеріалі. Цей вид роботи буде доречним на будь-якому етапі уроку.

«Хмарки» можна використовувати, демонструючи на екрані чи інтерактивній дошці, для фронтальної роботи з класом. Це цікаво ще й тим, що, навівши курсор на окреме слово, його можна виділити. Як і різного виду картки, «хмари слів» можна застосовувати індивідуально й для групової роботи, якщо завантажити їх на комп'ютер і роздрукувати.

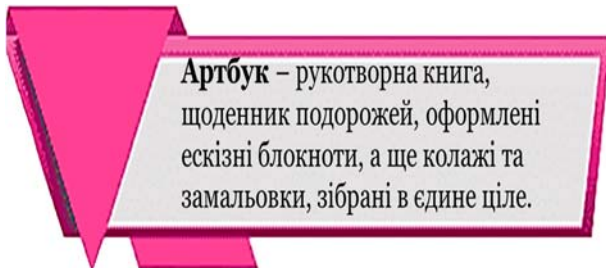
https://toplead.com.ua/files/news/images/1/60/picture_ua_36-luchshih-instru_160_p0.png

Мовно-літературна освітня галузь

арсеналу вправ найрізноманітніші ідеї.

Для систематизації, структурування, виділення ключових понять можна використовувати на уроках своєрідні артбуки різного типу.

Це гарний спосіб закарбувати в пам'яті основні моменти або важливі події. Не всім сучасним учням подобається малювати, тому часто використовуємо стилізовані **артбуки – кінострічки**, які створюються за принципом «5 ключових подій чи фактів». Найчастіше таку форму роботи використовують для знайомства з новою темою чи постаттю митця, не називаючи імені. Завдання учнів – визначити про кого йдеться, доповнити факти, на наступний урок підготувати артбук про героя.

Зараз на часі «бум» соцмереж, тому актуально використовувати знайомі учням **інтернет-сторінки**: інстаграм, фейсбук... «Анкета літературного героя», «Аналіз епічного твору». Ці шаблони можна використовувати на будь-якому уроці літератури. Характеристика персонажів – один із важливих етапів щодо вивчення літературного твору в школі. Зробити цей процес цікавим для учнів допоможе форма сторінки однієї із популярних соціальних мереж – Facebook, яку необхідно заповнити від імені обраного літературного персонажа.

Заповнюючи сторінку, учні можуть висловити своє ставлення до письменника, знайти цікаву інформацію, можуть навіть сперечатися, дискутувати, але за допомогою вчителя придуть до спільного висновку.

Літературні пазли			
АВТОР	НАЗВА	ЖАНР	ІЛЮСТРАЦІЯ
 Євген Гуцало	«Лось»	Оповідання	
 Максим Вильський	«Дош»	Поезія <i>пейзажна лірика</i>	
 Максим Вильський	«Осінь-малляр із палітрою пишною...»	Поезія <i>пейзажна лірика</i>	

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Пазл – гра-головоломка, що виглядає як мозаїка, яку потрібно скласти з безлічі фрагментів малюнка різної форми.

Одна з найдоступніших іграшок, що розвивають логічне мислення, увагу, пам'ять, уяву. Використання пазлів на різних етапах уроку – це можливість зацікавити учнів, увести ігрові моменти в урок, мотивувати учнів до виконання певних завдань.

Розмальовки для розвитку дітей в ігровій формі – справжній скарб. Вони абсолютно ненав'язливо, не розділяючи гру і навчання, допоможуть провести час із користю. Розмальовка – це не тільки дієвий спосіб розважити дитину, а й ефективний інструмент для розвитку та навчання.

Флеш-картки – це двосторонні картки невеликого розміру зі словами та виразами

Сьогодні одним з найкращих способів запам'ятовування слів, словосполучень, сталих виразів вважається методика з використанням **флеш-карток**, які допомагають за короткий проміжок часу запам'ятати узагальнену й структуровану інформацію. Традиційно це двосторонні паперові картки, з одного боку яких розміщені слова, словосполучення, вирази, зображення, а з іншого боку – відповідь у вигляді слова, словосполучення, цитати або малюнка. Таким чином, флеш-картки – це питально-відповідний спосіб розміщення інформації, необхідної для учня.

Інформаційна графіка або **інфографіка** (англ. *Information graphics; infographics*) –

це графічне візуальне подання інформації, дани або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації.

Автор	Портрет	Країна	Назва твору	Головний герой	Слова героя	Ілюстрація
Рольд Дал		Англія	"Чарлі і шоколадна фабрика"	Чарлі	"Ми летимо в найчарівніше місце на світі!"	
Туве Янсон		Фінляндія	"Комета прилітає"	Мумі-троль	"Море - моя стихія!"	
Пауль Маар		Німеччина	"Машина для здійснення бажань"	Суботик	"Машино для здійснення бажань також потрібен спонсор!"	

<http://surl.li/crevyk>

№1 Установіть відповідність між фразеологізмами та їхніми значеннями

1 гнути горба	А говорити щось незрозуміле
2 химероди гнати	Б нічого не вартий
3 зв'язати руки	В зазнаватися
4 пустий звук	Г позбавити можливості вільно діяти
5 гнути кирпу	Г важко працювати
6 згущувати фарби	Д надмірно перебільшувати

№1 Установіть відповідність між фразеологізмами та їхніми значеннями

1 гнути горба	А говорити щось незрозуміле
2 химероди гнати	Б нічого не вартий
3 зв'язати руки	В зазнаватися
4 пустий звук	Г позбавити можливості вільно діяти
5 гнути кирпу	Г важко працювати
6 згущувати фарби	Д надмірно перебільшувати

Мовно-літературна освітня галузь

Перевагою флеш-карток є те, що їх можна використовувати на всіх етапах уроку. Окрім цього, це досить ефективний спосіб перевіряти й закріплювати свої знання самостійно.

Інформаційна графіка може покращити сприйняття інформації, використовуючи графічні матеріали для того, щоб підвищити можливості зорової системи людини бачити моделі й тенденції. Процес створення інфографіки можна розглядати як візуалізацію даних, створення інформаційних схем та моделей подання інформації.

Інфографіка – це наочний спосіб подачі даних у графічній формі.

Правила створення інфографіки:

- необхідно, щоб в інфографіці переважали великі, цілісні і однотонні елементи;
- краще уникати елементів, які не несуть жодної інформації, а служать лише для прикраси – вони можуть увести читача в оману;
- у зображенні повинен бути «якір» – це такий елемент інфографіки, який зробить її помітною і зрозумілою;
- краще обмежити свою палітру, так як різноманіття кольорів може збити читача з пантелику й не давати зосередитися на якомусь одному елементі.

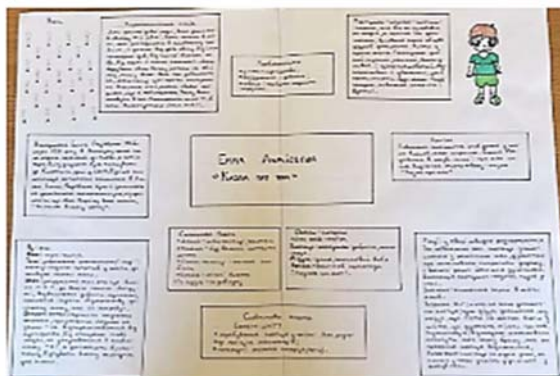

Одним зі способів підвищення ефективності навчального процесу з урахуванням особливостей мислення сучасної особистості є застосування **інтелект-карт** (англ. mindmaps). В українських перекладах цей термін може звучати по-різному: **карти пам'яті, карти розуму, ментальні карти, карти думок, карти мислення, асоціативні карти**. Усі ці терміни використовуються як синоніми й означають одне і те ж.

- Те, що я чую, я забуваю.
- Те, що я бачу і чую, я трохи пам'ятаю.
- Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю розуміти.
- Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок.
- Коли я передаю знання іншим, я самовдосконалююсь.

<http://surl.li/crffc>

Чорноморський ліцей ім. Т.Шевченка Чорноморської міської ради Одеського р-ну Одеської обл., учитель Верголі Л.Т., 5 клас

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

У дітей розвинуте образне мислення, тому вчителям варто використовувати ментальні карти, які вводять у дію всю психіку, увесь мозок: зовнішні відчуття, пошукові емоції, образне й логічне мислення, усі види пам'яті, таємні резерви свідомості й підсвідомості.

Ментальні карти можна використовувати під час таких етапів уроку:

Пояснення теми – складні поняття можуть бути пояснені й представлені в систематичному вигляді.

Закріплення матеріалу – закріпити формування нових понять в учнів, можливість візуалізувати ключові поняття та узагальнити їх взаємозв'язок.

Перевірка знань – перевіряються знання, і можна виявити, який матеріал був неправильно засвоєний учнями.

Ментальна карта, складена як засіб перевірки знань, демонструє здатність учнів оперувати навчальним матеріалом, а також визначити слабкі й сильні сторони даної теми. Вони робляться швидко та допомагають легко запам'ятовувати та засвоїти висловлюваний матеріал завдяки їх візуальній якості.

У результаті використання покращаться результати навчальних досягнень учнів/учениць, зокрема з низьким рівнем, тому що учням/ученицям легше відтворити весь ланцюжок, перейшовши від образу до конкретної дії.

Новітній спосіб організації навчальної діяльності із школярами – **лепбук**. Це гра, творчість, пізнання і дослідження нового, повторення й закріплення вивченого, систематизація знань і просто цікавий вид спільної діяльності вчителя та учнів, батьків і дитини.

Вивчаючи твір Оксани Сайко «Гаманець», розпочала із розгляду значення слова гаманець. Одеська загальноосвітня школа №26 І-ІІІ ст. Одеського р-ну Одеської обл., учитель Герасімчук Н.В., 5 клас

Одеська загальноосвітня школа №26 І-ІІІ ст. Одеського р-ну Одеської обл. . учитель Герасімчук Н.В., 5 клас

Виготовлення лепбуку на уроці української мови Таїрівської ЗЗСО Таїрівської селищної ради Одеського району О деської області, учитель Дуган К.І., 5 клас

Мовно-літературна освітня галузь

Портфоліо чи колекція маленьких книжок з кишеньками і віконцями, які дають можливість розміщувати інформацію у вигляді малюнків і невеличких текстів, діаграм, графіків у будь-якій формі на різні теми. Це книжка, яку вчитель чи дитина збирає сама, склеює її окремі частини в ціле, креативно оформлює.

Лепбук – це об'єднаний образ плаката, книги, роздаткового матеріалу, який направлений на розвиток творчого потенціалу, що вчить мислити й діяти креативно в рамках певної теми.

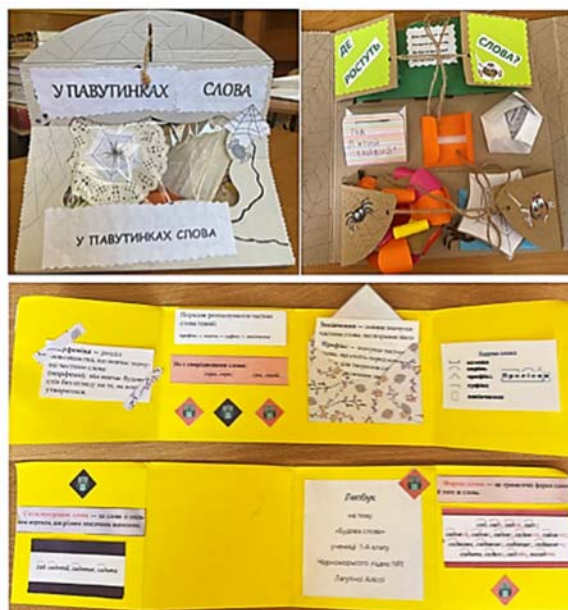
Сучасність потребує від кожної людини бездоганної грамотності, тобто володіння граматичними основами писемної форми літературної мови.

Щоб допомогти учням/ученицям вивчити або повторити тему, підвищити рівень знань і перевірити, як засвоєно правописні норми української літературної мови, учителі можуть скористатися різними видами диктантів.

Словниковий диктант. Діти пишуть під диктовку весь текст, що складається з окремих слів чи словосполучень – прикладів на кожне правило теми, засвоєної на уроці. Відразу після написання диктант читається вдруге, коментується усно правильність написання слів із наведенням певних правил на підтвердження сказаного.

Словниковий диктант дає змогу за короткий час закріпити орфографічні правила і водночас через допущені помилки виявити прогалини в знаннях.

Вибірковий диктант. Цей вид диктанту вчитель читає, а учні/учениці записують лише окремі слова, словосполучення чи речення на певні правила. Цей диктант перевіряється відразу ж після його виконання і дає можливість тим, хто не зовсім точно його виконав, виправити допущені помилки, намітити теми для самостійного глибшого опрацювання їх.

Чорноморський ліцей ім. Т.Шевченка Чорноморської міської ради Одеського р-ну Одеської обл., учитель

<https://youtu.be/O8fd27v7i5g>

Вибірковий диктант

Випишіть слова, у яких однакова кількість букв і звуків.

Доц, маяк, звання, дзига, Оля, їжа, юність, джаз, ванна, ячмінь, їсть, галявина, честь, фея, дзвін, щось, люк, Львів.

Розподільний диктант

Запишіть слова у дві колонки, уставивши пропущені букви: у першу – *е*, у другу – *и*.

Вар..во, ш..потіти, м..режа, слон..ня, зар..во, учит..льський, горл..чка, дал..на, б..р..говий, малес..нький, знайд..ний, мл..нець, скр..піти, мешкан..ць, пташ..чка, кр..ниця, з..рнина, кр..кливий.

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Розподільний диктант. Під час читання тексту школярі відповідно до завдання розподіляють (записують в окремі колонки) спеціально дібрані слова, словосполученнями за частинами мови чи формами змінюваних слів, видами чи типами речень.

Мінідиктант насичений орфограмами, пунктограмами, але значно менший за обсягом від інших видів диктантів. Його доцільно використовувати для перевірки вивченого вдома матеріалу з певної теми.

Пояснювальний диктант пишуть під час вивчення та закріплення теми. Спочатку записують увесь текст, а потім пояснюють правопис вивчених орфограм чи вживання пунктограм. Перед диктантом його виконавці мають повторити кожне правило. В основному пояснювальні диктанти тематичні.

Самодиктант – різновид творчого диктанту. Учень/учениця записує з пам'яті текст вивченого раніше вірша, прозового уривка, народної пісні, прислів'їв і приказок тощо, дотримуючись правил пунктуації та орфографії. Після цього правильність написання самодиктанту слід звірити з оригіналом і самостійно оцінити рівень власних знань.

Усний диктант читають виразно, у середньому темпі, чітко. Виконавці під час першого читання сприймають на слух зміст прочитаного й виділяють та запам'ятовують те, що саме потрібно пояснити з орфограм і пунктограм. Вдруге кожне речення читають логічними частинами з відповідною інтонацією, а визначені слухачі усно пояснюють важливі, на їхню думку, орфограми і пунктограми. Такі види диктантів розвивають слухову пам'ять, логічне мислення, змушують миттєво відповідати на питання: чому? як?

«Мовна поліція»

З дня знайомства з учнями, запропонувала їм відслідковувати мовлення вчителя (особисто себе) на уроці. Якщо у висловлюванні вчителя учневі почулося слово-суржик, він про це повідомляє, за що отримує мотиваційні 10 б. Єдиною вимогою є, щоб учень, перед тим як звинуватити вчителя в мовному правопорушенні аргументував свою думку фактами (підтвердженням зі словникових статей). Таким чином, діти самостійно ознайомлюються з початковою формою слова, учаться відрізняти види лексики за походженням, використанням. Добре розуміють різницю між сленгами, жаргонізмами, суржиковими формами і вчать їх замінювати літературними відповідниками.

*Дуган К.І., учитель Таїровської ЗЗСО
Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області*

«Мовна поліція поза школою»

Створила Телеграм-чат, у який періодично надсилала учням випадки написів з помилками (реклама, оголошення, цінники і т.ін.). Обов'язкова вимога – фото помилки, ну і, звісно, мотиваційні бали. Спочатку це ініціатива, яка надходить лише від учителя. Учні аналізують надіслану фотографію, шукають помилку (лексичну, орфографічну, граматичну), для цього їм доводиться вивчати випадки слововживання, обдумувати ситуативні деталі, та з часом набуває масового характеру і перетворюється у співпрацю.

*Дуган К.І., учитель Таїровської ЗЗСО
Таїровської селищної ради Одеського району
Одеської області*

Мовно-літературна освітня галузь

Диктант із коментуванням пишуть під диктовку вчителя. Один із визначених учнів/учениць тут же стисло пояснює найважливіші орфограми, пунктограми. Для коментування краще залучати кількох осіб.

Вільний диктант записують не дослівно, а стисло, щоб зміст був близький до прочитаного тексту, бажано з дотриманням синтаксичної будови окремих речень та орфограм у словах. Він є проміжним між диктантом і переказом і дає можливість перевірити не тільки знання граматики, а й стилістики, розвиває пам'ять.

Вільний диктант із завданням подібний до вільного диктанту, але з виконанням певного завдання. Перед написанням диктанту вчитель визначає завдання: доповнити речення епітетами, порівняннями, однорідними членами тощо.

Диктант із завданням – різновид диктанту, який дає можливість перевірити вміння школярів працювати з мовним матеріалом: ставити в потрібному відмінку повнозначні частини мови, у певній особі – дієслова, узгоджувати прикметник з іменником тощо. Під час читання педагог називає змінювані повнозначні частини мови в називному відмінку, а їх слід поставити в потрібному за текстом; дієслова називають в інфінітиві (неозначеній формі), а їх слід поставити в тій особі чи часі, яких вимагає підмет і т. ін.

Творчий диктант – вид тренувальних диктантів, що навчають логічно мислити, зіставляти слова, творчо працювати. Виконавці його мають доповнити початки речень або ввести записані на слух слова чи словосполучення в придумані речення.

Попереджувальний диктант допоможе виявити прогалини в знаннях.

Диктант.dp.ua

Он-лайн збірник диктантів з української мови для 1-11 класів

<http://dyktanty.dp.ua/klas/5/>

Диктант із завданням

Змініть форми поданих слів або доберіть до них спільнокореневі так, щоб відбулося чергування голосних звуків.

Будова, жінка, кішка, пекти, шестеро, вибирати, політ, поклон, джміль, промінь, лід, Київ.

«Музична пауза»

Увазі учнів пропонуються твори відомих українських (сучасних) попвиконавців, а після прослуховування і своєрідної релаксації починається аналіз тексту із віднесенням слів до різних пластів лексики. Як результат отримуємо слухову увагу учня до деталей буденного послуговування мовою і вміння обирати необхідну контекстуально лексичну одиницю.

Дуган К.І., учитель Таїрівської ЗЗСО Таїрівської селищної ради Одеського району Одеської області

У кожній дитині сонце – тільки дайте йому світити.

В. Сухомлинський

НВК «Балтська ЗОШ I-III ступенів №2-гімназія» Балтської міської ради Одеської області, учитель Боделан Н.М., 5 клас

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Перед його написанням слід ретельно повторити вивчене, а після оголошення результатів – надолужити пропущене, погано засвоєне.

Метод, за допомогою якого текст набуває певної форми; він полягає у визначенні ролі (хто пише лист), адресата (хто отримує), формату (у якій формі) та теми.

1 крок. Учням даються ролі, які пов'язані зі змістом уроку (герой, письменник, персонаж твору тощо). Коли учні визначають і розробляють зміст своїх ролей, вони мають описати: особистість (хто я і який я), ставлення (що я відчуваю, у що вірю, про що піклуюсь), інформацію (чого ще мені потрібно дізнатися про себе у новій ролі).

2 крок. Учні обирають адресата для свого повідомлення.

3 крок. Учні обирають форму, яка відповідає їхній ролі, адресату й темі.

4 крок. Учні повинні мати можливість «оприлюднити» ці повідомлення шляхом усного читання, оголошення, обговорення тощо.

Сьогодні потребує висококваліфікованих фахівців, здатних абсорбувати все нове та прогресивне, готових до накопичення та отримання нових ідей, самопізнання та самооцінки. Тільки вчитель, здатний до аналізу своєї діяльності, саморозвитку, удосконалення себе як особистості і як професіонала, може досягти успіхів, бути гнучким у прийнятті рішень, прагне до реалізації нововведень та інновацій, знаходить нові, нестандартні шляхи вирішення професійних завдань, сприяє самореалізації особистості учня/учениці. Тому рефлексивний вчитель – це вдумливий, що вміє аналізувати, досліджувати свій досвід.

Приклад використання RAFT на уроці

Роль (хто пише)	Адресат, аудиторія (хто отримує)	Формат (у якій формі)	Тема (про що це)
Поліанна	Жителі міста Бедінгсвіл	Лист	Шукайте позитив у темних проявах життя
Поліанна	Людство	Записка у пляшці	Шлях до щастя простий: "завжди радіти"
Лікар Чилтон	Пацієнти	Побажання	"Якби на це була моя воля, я випишував би її – і продавав би в аптеці, як я випишу пігулки"

Автор Ястреба Н.М.

Метод "РАФТ"
(за повістю "Місце для дракона" Ю.Винничука)

РОЛЬ	Дракон	Любитинський князь
АУДИТОРІЯ	мешканці села	лицарі
ФОРМА	лист-прохання	сповідь
ТЕМА	Чому варто пам'ятати про людяність	Потрібна для князя смерть дракона чи подвиг лицаря?

<http://natalianemirovska.blogspot.com/2018/06/blog-post.html>

Лімерик – це жаргівливий вірш, що складається завжди з 5-ти рядків

Правила написання лімериків:

- У першому рядку познайоми читача з персонажем і місцем, де він живе.
 - У наступних трьох рядках розкажи про дії персонажа або про дивовижні події, які з ним сталися.
 - У п'ятому рядку заверши неймовірну історію (як відреагували навколишні, що було наслідком описаних подій тощо).
- Спробуй з однокласниками й однокласницями створити лімерик. Не переймайся, якщо не вдасться дідати риму.

<https://me-qr.com/fts1hYS>

Мовно-літературна освітня галузь

Це професіонал, здатний самовдосконалюватися та саморозвиватися, вирішувати творчі, нестандартні завдання.

Обов'язковою умовою створення розвивального середовища на уроці є етап **рефлексії**. Слово рефлексія походить від латинського reflexio – звернення назад. Тлумачний словник української мови трактує рефлексію як самоаналіз. У сучасній педагогіці під рефлексією розуміють самоаналіз діяльності та її результатів.

Рефлексія може здійснюватися не лише наприкінці уроку, як це прийнято вважати, але й на будь-якому його етапі. Рефлексія спрямована на усвідомлення пройденого шляху, на збирання до спільної скарбнички усвідомленого, обдуманого, зрозумілого кожним.

Сучасні технології передбачають, що учень/учениця повинен/повинна не лише усвідомити зміст матеріалу, але й осмислити способи та прийоми своєї роботи, уміти обрати найбільш раціональні. *Що я робив? З якою метою? Чому я це роблю так? Який результат я отримав? Який варіант кращий?* – ось ті питання, які ставлять собі учні/учениці, що володіють рефлексією, тобто які вміють усвідомлювати свою діяльність.

Рефлексія діяльності – це можливість осмислення способів і прийомів роботи з навчальним матеріалом, пошуку найбільш раціональних.

Цей вид рефлексії застосовують на етапі перевірки домашнього завдання, захисту проєктних робіт.

За допомогою спеціальних вправ школярі навчаються усвідомлювати значення кожного уроку, а вчитель – отримувати зворотній зв'язок від своїх учнів щодо їхнього сприйняття освітнього процесу.

Рефлексія – важливий етап уроку, під час якого відбувається самоаналіз роботи, систематизація знань та усвідомлення їхнього значення.

Прийом рефлексії «Синквейн»

Це спосіб творчого переосмислення навчального матеріалу, який дозволяє в художній формі проаналізувати вивчене поняття, процес або явище.

Принцип: Запропонуйте учням скласти 5-ти рядковий тематичний вірш, наприклад, про певний термін.

Синквейн будується за наступними правилами:

- 1 рядок – тема або предмет (записується лише одне слово – іменник);
- 2 рядок – опис предмета (позначається два слова-прикметники);
- 3 рядок – опис дії (вказується три дієслова);
- 4 рядок – фраза, що виражає відношення до предмету;
- 5 рядок – синонім, що узагальнює чи розширює зміст теми або предмета (описується одним словом).

Приклад синквейну

Література

Пізнавальна, цікава.

Розповідає, навчає, виховує.

Готує до дорослого життя.

Досвід

Прийом рефлексії «Приріст знань та досягнень»

Таке завдання наприкінці заняття дозволяє учням миттєво підсумувати знання, здобуті впродовж уроку.

Принцип: Запропонуйте учням наприкінці заняття по черзі за принципом прийому «Мікрофон» назвати 2 факти, продовживши відповідні фрази, – «я не знав...», «тепер я знаю...».

Наприклад:

- ✓ Я не знав, як пишуться за новим правописом слова, у яких «пів» означає «половина».
- ✓ Тепер я знаю, що такі слова пишемо окремо, разом пишемо лише ті з них, які становлять собою єдине поняття (наприклад, південь, півострів та інші).

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

Завдяки не формальній рефлексії процес навчання стає набагато цікавішим, легшим та ефективнішим як для учнів, так і для вчителя.

Усе, що робиться на уроці з організації діяльності рефлексії – не самоціль, а підготовка у свідомій внутрішній рефлексії розвитку дуже важливих якостей сучасної особистості: **самостійності, заповзятливості та конкурентоспроможності.**

Самостійність. Не вчитель відповідає за учня, а учень аналізує, усвідомлює свої можливості, сам робить свій вибір, визначає міру активності та відповідальності в своїй діяльності.

Заповзятливість. Учень усвідомлює, що він може зробити тут і зараз, щоб стало краще. У разі помилки або невдачі не зневірюється, а оцінює ситуацію і, виходячи з нових умов, ставить перед собою нову мету й завдання та успішно розв'язує їх.

Конкурентоспроможність. Уміє робити щось краще за інших, діє в будь-яких ситуаціях ефективніше. Проте, процес рефлексії має бути багатограним, оскільки оцінювання повинне проводитися не лише учнем, але й оточенням.

Таким чином, рефлексія на уроці – це спільна діяльність учнів і вчителя, що дозволяє удосконалювати навчальний процес, орієнтуючись на особистість кожного учня.

Сучасному суспільству потрібен не виконавець, а творець, людина, яка здатна жити повноцінним життям в інноваційному просторі сьогодення і своєю діяльністю цей простір створювати. Ось чому чим більше ми тренуємо свій мозок, розвиваємо фантазію та творчі здібності, тим більше цікавих ідей і рішень до нас будуть приходити.

У сучасних умовах однією

✓ **Організація самостійної діяльності учнів на уроці** – це метод навчання, при якому учень не отримує знання у готовому вигляді, а добуває їх самостійно у процесі власної навчальної – пізнавальної діяльності.

https://naurok.com.ua/uploads/files/26324/20892/21117_images/5.jpg

https://naurok.com.ua/uploads/files/67871/24034/24142_images/9.jpg

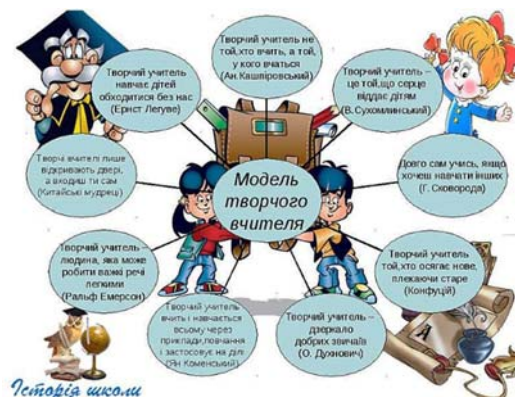
Не забуваймо, справжній учитель повинен працювати на майбутнє, а наше гідне майбутнє – це наші діти!

<https://svitppt.com.ua/images/38/37610/770/img8.jpg>

Мовно-літературна освітня галузь

із стратегічних завдань системи освіти стає формування особистості з високим рівнем інтелектуальної культури, орієнтованої на безперервний саморозвиток, що визнає пріоритет загальнолюдських цінностей, здатної забезпечити своєю діяльністю сталий розвиток людства в майбутньому. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Із людини розумної вона повинна перетворитися на людину свідому, а для цього необхідно переходити на нові технології навчання.

<https://svitppt.com.ua/images/58/57456/770/img14.jpg>

Використані джерела

1. Войтович Н. В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі. Методичні рекомендації / Н. В. Войтович, А.В.Найдьонова. – Дніпро: ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. – 113 с.
2. Голуб Н.Б.. Підходи до навчання української мови в основній школі. УДК 371.3:811.162.2(81'366) [Електронний ресурс] https://lib.iitta.gov.ua/9509/1/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%20_3_.pdf
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К., 2018. С. 75-77.
4. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. 2019.
5. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури / В. І. Щербина, О. В. Волкова, О. В. Романенко. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 96 с.
6. «Лімерики гра зі словами як вияв індивідуального погляду на світ» [Електронний ресурс] <https://uchika.in.ua/limeriki-gra-zi-slovami-yak-viyav-individualenogo-poglyadu-na.html>
7. Нечипоренко Н. В. Інформаційні технології в освіті : метод. рекомендації [Електронний ресурс] / Н. В. Нечипоренко. – Умань, 2013 – 75 с. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Oaj37> Дата звернення 20.05.2022
7. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Бібік Н.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
8. Павлюк І.В. Школа в умовах нового стандарту освіти (роздуми про важливе)- [Електронний ресурс] http://osvita.ua/school/lessons_summary Дата звернення 15.05.2022
9. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. К., 2017.
10. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті : Навчальний посібник / За ред. С. П. Бондар. Рівне, Редакційно-видавничий центр «Тетіс» Міжнародного університету «РЕГІ», 2016. 200 с.11. Підгребя Н. Інноваційні технології навчання й виховання як засіб розвитку творчої активності учнів //Завуч. – 2008. - №29. – С. 3 – 12.
12. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2014. 95 с.
13. Попова О. В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці. Педагогіка та психологія. Зб. наук. праць /За заг. редакцією акад. І. Ф. Прокопенка, чл.-кор. В. І. Лозової. Харків: ХДПУ, 2010.

Модуль 3. Педагогічний інструментарій сучасного освітнього простору Нової української школи

14. Свінтковська С.А. Портрет сучасного вчителя української мови та літератури // Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку : Матеріали III Всеукраїнської наук. практ. конф. 14 травня 2021 р. / за заг. ред. В.В.Ягоднікової. / видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 484 с.

15. Свінтковська С. А. Професіоналізм сучасного вчителя: становлення й розвиток як виклик часу // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (28-29 травня 2020 р., м. Київ) / уклад.: О. Ю. Дикий, Г.А. Коломоєць, А.А. Ребрина. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2020. 582 с.